

Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (femte avdelningen)

den 24 mars 2021 *

”Begäran om förhandsavgörande – Brådskande mål om förhandsavgörande – Område med frihet, säkerhet och rättvisa – Civilrättsligt samarbete – Förordning (EG) nr 2201/2003 – Artikel 10 – Behörighet i mål om föräldraansvar – Bortförande av barn – Behörighet för domstolarna i en medlemsstat – Geografisk räckvidd – Bortförande av ett barn till ett tredjeland – Förvärvat hemvist i detta tredjeland”

I mål C-603/20 PPU,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av High Court of Justice (England & Wales), Family Division (Överdomstolen (England och Wales), avdelningen för familjemål, Förenade kungariket), genom beslut av den 6 november 2020, som inkom till domstolen den 16 november 2020, i målet

SS

mot

MCP,

meddelar

DOMSTOLEN (femte avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden E. Regan (referent), domstolens ordförande K. Lenaerts, tillika tillförordnad domare på femte avdelningen, samt domarna M. Ilešić, C. Lycourgos och I. Jarukaitis,

generaladvokat: A. Rantos,

justitiesekreterare: A. Calot Escobar,

med beaktande av den hänskjutande domstolens ansökan av den 6 november 2020, som inkom till domstolen den 16 november 2020, om att begäran om förhandsavgörande ska handläggas enligt förfarandet för brådskande mål enligt artikel 107 i domstolens rättegångsregler,

med beaktande av femte avdelningens beslut av den 2 december 2020 att bifalla ansökan,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 4 februari 2021,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

– SS, genom A. Tayo, barrister, med fullmakt från J. Dsouza, solicitor,

* Rättegångsspråk: engelska.

- MCP, genom A. Metzger, QC, och C. Proudman, barrister, med fullmakt från H. Choudhery, solicitor,
- Europeiska kommissionen, genom M. Wilderspin, i egenskap av ombud,

och efter att den 23 februari 2021 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,
följande

Dom

- 1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artikel 10 i rådets förordning (EG) nr 2201/2003 av den 27 november 2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar samt om upphävande av förordning (EG) nr 1347/2000 (EUT L 338, 2003, s. 1), i dess lydelse enligt rådets förordning (EG) nr 2116/2004 av den 2 december 2004 (EUT L 367, 2004, s. 1) (nedan kallad förordning nr 2201/2003).
- 2 Begäran har framställts i ett mål mellan å ena sidan SS, som är fader till det unga barnet P, och å andra sidan MCP, som är barnets mor. Fadern har yrkat att barnet ska återlämnas till Förenade kungariket och att han ska tillerkännas umgängesrätt.

Tillämpliga bestämmelser

Internationell rätt

1980 års Haagkonvention

- 3 Konventionen om de civila aspekterna på internationella bortföranden av barn undertecknades den 25 oktober 1980 inom ramen för Haagkonferensen för internationell privaträtt (nedan kallad 1980 års Haagkonvention) och trädde i kraft den 1 december 1983. Samtliga av Europeiska unionens medlemsstater är fördragsslutande parter till denna konvention.
- 4 Konventionen innehåller olika bestämmelser som syftar till ett skyndsamt återlämnande av barn som olovligen har bortförts eller kvarhållits.
- 5 I artikel 16 i 1980 års Haagkonvention föreskrivs att efter det att de judiciella eller administrativa myndigheterna i den fördragsslutande stat till vilken barnet har blivit bortfört eller i vilken barnet hålls kvar har erhållit underrättelse om att det föreligger ett olovligt bortförande eller kvarhållande av barnet, i den mening som avses i artikel 3 i samma konvention, får myndigheterna inte besluta i sak om rätten till vårdnaden förrän det har bestämts att barnet inte ska återlämnas enligt nämnda konvention eller med mindre en ansökan enligt denna konvention inte har framställts inom en rimlig tid efter det att underrättelsen mottagits.

1996 års Haagkonvention

- 6 Konventionen om behörighet, tillämplig lag, erkännande, verkställighet och samarbete i frågor om föräldraansvar och åtgärder till skydd för barn, som ingicks i Haag den 19 oktober 1996 (nedan kallad 1996 års Haagkonvention), har ratificerats eller tillträtts av samtliga medlemsstater i unionen.

- 7 Denna konvention innehåller bestämmelser som syftar till att förbättra skyddet för barn i internationella situationer och att undvika konflikter mellan konventionsstaternas rättsordningar när det gäller behörighet, tillämplig lag, erkännande och verkställighet i samband med åtgärder till skydd för barn.
- 8 Vad gäller bortförande av barn föreskrivs följande i artikel 7.1 a och b i nämnda konvention:
- ”Vid fall av olovligt bortförande eller kvarhållande av ett barn ska myndigheterna i den fördragsslutande stat där barnet hade hemvist omedelbart före bortförandet eller kvarhållandet behålla sin behörighet tills barnet har fått hemvist i en annan stat, och
- a) varje person, institution eller annat organ som har vårdnad om barnet har godtagit bortförandet eller kvarhållandet,
- b) barnet har varit bosatt i denna andra stat i minst ett år efter det att den person, den institution eller det andra organ som har vårdnad om barnet har fått eller borde ha fått kännedom om var barnet befinner sig, ingen begäran om återlämnande som lämnats in under den perioden väntar på avgörande, och barnet har funnit sig till rätta i sin nya miljö.”
- 9 I artikel 52.2 och 52.3 i samma konvention föreskrivs följande:
- ”2 Denna konvention inverkar inte på möjligheten för en eller flera fördragsslutande stater att ingå överenskommelser som innehåller bestämmelser om frågor som regleras i denna konvention med avseende på barn som har hemvist i någon av de stater som är parter i sådana överenskommelser.
- 3 Överenskommelser som kan komma att ingås av en eller flera fördragsslutande stater om frågor som omfattas av denna konventions tillämpningsområde inverkar inte på tillämpningen av bestämmelserna i denna konvention i förhållandet mellan dessa stater och andra fördragsslutande stater.”

Unionsrätt

- 10 I skälen 12 och 33 i förordning nr 2201/2003 anges följande:
- ”(12) De behörighetsregler som fastställs i denna förordning i fråga om föräldraansvar är utformade med hänsyn till barnets bästa, särskilt kriteriet om närhet. Det innebär att behörigheten i första hand skall ligga hos domstolarna i den medlemsstat där barnet har hemvist, med undantag av vissa fall då barnets vistelseort ändras eller efter en överenskommelse mellan de personer som har föräldraansvar.
- ...
- (33) Denna förordning står i överensstämmelse med de grundläggande rättigheter och principer som erkänns i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna. Den syftar särskilt till att säkerställa respekt för barnets grundläggande rättigheter enligt artikel 24 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna.”
- 11 I artikel 1.2 och 1.3 i förordningen, med rubriken ”Tillämpningsområde” föreskrivs följande:
- ”1. Denna förordning skall, oberoende av domstolstyp, tillämpas på civilrättsliga frågor om
- ...
- b) tillerkännande, utövande, delegering, upphörande eller begränsande av föräldraansvar.

2. Frågorna enligt punkt 1 b kan bland annat röra

a) vårdnad och umgänge,

...”

12 I artikel 2 i nämnda förordning, med rubriken ”Definitioner”, anges följande:

”I denna förordning används följande beteckningar med de betydelser som här anges:

...

7) *föräldraansvar*: alla rättigheter och skyldigheter som en fysisk eller juridisk person har tillerkänts genom en dom, på grund av lag eller genom en överenskommelse med rättslig verkan, med avseende på ett barn eller dess egendom. Föräldraansvar omfattar bland annat vårdnad och umgänge.

...

11) *olovligt bortförande eller kvarhållande av barn*: ett bortförande eller ett kvarhållande av ett barn
a) som strider mot den vårdnad som har anförtrots en person genom dom, på grund av lag eller genom en överenskommelse med rättslig verkan enligt lagen i den medlemsstat där barnet hade hemvist omedelbart före bortförandet eller kvarhållandet,

och

b) under förutsättning att denna vårdnad verkligen utövades, antingen gemensamt eller för sig, vid den tidpunkt då barnet fördes bort eller hölls kvar eller skulle ha utövats om inte bortförandet eller kvarhållandet hade ägt rum. Vårdnaden skall anses utövas gemensamt när en av personerna med föräldraansvar, enligt en dom eller på grund av lag, inte får besluta var barnet skall bo utan medgivande från en annan person med föräldraansvar.”

13 Kapitel II i förordningen har rubriken ”Domstols behörighet”. I avsnitt 2, med rubriken ”Föräldraansvar”, återfinns artikel 8 som har rubriken ”Allmän behörighet”, och som lyder enligt följande:

”1. Domstolarna i en medlemsstat skall vara behöriga i mål om föräldraansvar för ett barn som har hemvist i den medlemsstaten vid den tidpunkt då talan väcks.

2. Punkt 1 skall tillämpas med förbehåll för artiklarna 9, 10 och 12.”

14 I artikel 10 i förordning nr 2201/2003, med rubriken ”Domstols behörighet vid fall av bortförande av barn”, föreskrivs följande:

”Vid fall av olovligt bortförande eller kvarhållande av ett barn skall domstolarna i den medlemsstat där barnet hade hemvist omedelbart före det olovliga bortförandet eller kvarhållandet behålla sin behörighet tills barnet har fått hemvist i en annan medlemsstat, och

a) varje person, institution eller annat organ som har vårdnad om barnet har godtagit bortförandet eller kvarhållandet,

eller

- b) barnet har varit bosatt i denna andra medlemsstat i minst ett år efter det att den person, den institution eller det organ av annat slag som har vårdnad om barnet har fått eller borde ha fått kännedom om var barnet befinner sig och barnet har funnit sig till rätta i sin nya miljö och något av följande villkor uppfylls:
- i) Ingen begäran om återlämnande har lämnats in till de behöriga myndigheterna i den medlemsstat dit barnet har bortförts eller där barnet kvarhålls inom ett år efter det att den som har vårdnad om barnet har fått eller borde ha fått kännedom om var barnet befinner sig.
 - ii) En begäran om återlämnande som lämnats in av den som har vårdnad om barnet har återkallats, och ingen ny begäran har lämnats in inom den tidsfrist som avses i led i.
 - iii) Ett ärende vid domstolen i den medlemsstat där barnet hade hemvist omedelbart före det olovliga bortförandet eller kvarhållandet har avslutats i enlighet med artikel 11.7.
 - iv) En dom i vårdnadsfrågan som inte medför att barnet skall återlämnas har meddelats av domstol i den medlemsstat där barnet hade hemvist omedelbart före det olovliga bortförandet eller kvarhållandet.”

15 Artikel 12 i förordningen, som rör avtal om domstols behörighet, har följande lydelse:

”1. De domstolar i en medlemsstat som på grundval av artikel 3 utövar behörighet angående en ansökan om äktenskapsskillnad, hemskillnad eller annullering av äktenskap skall vara behöriga att ta upp frågor som rör föräldraansvaret i samband med denna ansökan om

- a) åtminstone en av makarna har föräldraansvar för barnet,

och

- b) dessa domstolars behörighet har godtagits uttryckligen eller på något annat entydigt sätt av makarna och personerna med föräldraansvar, vid den tidpunkt då talan väcks, och denna behörighet är till barnets bästa.

...

3. Domstolarna i en medlemsstat skall även vara behöriga i fråga om föräldraansvar när det gäller andra förfaranden än de som anges i punkt 1, om

- a) barnet har en nära anknytning till den medlemsstaten, särskilt genom att någon av personerna med föräldraansvar har hemvist där eller att barnet är medborgare i den medlemsstaten,

och

- b) deras behörighet har godtagits uttryckligen eller på något annat entydigt sätt av alla parter i förfarandet vid den tidpunkt då talan väcks och denna behörighet är till barnets bästa.

4. När barnet har hemvist i en tredje stat, som inte är avtalsslutande part i [1996 års Haagkonvention], skall den behörighet som grundas på denna artikel anses vara i barnets intresse, särskilt när ett förfarande visar sig vara omöjligt i den berörda tredje staten.”

16 I artikel 14 i förordningen, med rubriken ”Behörighet i övriga fall”, föreskrivs följande:

”Om ingen medlemsstats domstol är behörig enligt artiklarna 8–13, skall behörigheten i varje medlemsstat bestämmas enligt den statens lag.”

- 17 I artikel 60 i denna förordning, med rubriken ”Förhållandet till vissa multilaterala konventioner”, föreskrivs följande:

”När det gäller en fråga som omfattas av denna förordning skall förordningen, i förbindelserna mellan medlemsstaterna, gälla framför följande konventioner:

...

e) [1980 års Haagkonvention].”

- 18 Artikel 61 i förordning nr 2201/2003, som rör förhållandet till 1996 års Haagkonvention, har följande lydelse:

”I förhållande till [1996 års Haagkonvention] skall denna förordning tillämpas

a) när barnet i fråga har hemvist inom en medlemsstats territorium,

...”

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågan

- 19 SS och MCP, som båda är indiska medborgare med uppehållstillstånd i Förenade kungariket, var tillsammans men var inte lagligen gifta när deras barn P, som är brittisk medborgare, föddes år 2017.
- 20 Faderns namn anges i födelseattesten, vilket enligt den hänskjutande domstolen innebär att han har föräldraansvar för P.
- 21 I oktober 2018 reste modern, MCP, till Indien med barnet. Efter några månader återvände modern till Förenade kungariket utan barnet.
- 22 Med undantag för en kort vistelse i Förenade kungariket i april 2019 stannade barnet kvar i Indien, där hon bor med sin mormor.
- 23 I förevarande fall har den hänskjutande domstolen i sitt beslut angett att det är mycket troligt att moderns beteende utgör ett olovligt bortförande av barnet till Indien och/eller ett olovligt kvarhållande av barnet i Indien.
- 24 Fadern vill att P ska bo med honom i Förenade kungariket och, i andra hand, att han ska kunna ha kontakt med henne inom ramen för umgängesrätt.
- 25 Den 26 augusti 2020 ingav han en ansökan till den hänskjutande domstolen om dels att barnet skulle återlämnas till Förenade kungariket, dels om umgängesrätt.
- 26 Enligt den domstolen bestred modern att domstolarna i England och Wales är behöriga, eftersom barnet inte har hemvist i Förenade kungariket.
- 27 Den hänskjutande domstolen anser att den innan den avgör målet måste få klarhet i huruvida den är behörig enligt förordning nr 2201/2003. Den konstaterade i detta avseende att barnet, vid den tidpunkt då talan väcktes, hade hemvist i Indien och att det var helt integrerat i en indisk miljö, socialt och familjemässigt, eftersom barnet inte hade några konkreta faktiska band till Förenade kungariket, med undantag för sitt medborgarskap, och att modern inte vid något tillfälle på ett

otvetydigt sätt hade godtagit att domstolarna i England och Wales är behöriga att pröva frågor om föräldraansvaret gentemot P. Efter att ha konstaterat detta, förklarade den hänskjutande domstolen att den saknar behörighet enligt artikel 8 och artikel 12.3 i förordningen.

- 28 Vad gäller artikel 10 i nämnda förordning, i vilken det fastställs bestämmelser om domstols behörighet vid olovligt bortförande eller kvarhållande av ett barn, hyser den hänskjutande domstolen tvivel särskilt om huruvida denna bestämmelse kan tillämpas på en behörighetskonflikt mellan domstolarna i en medlemsstat och domstolarna i ett tredjeland.
- 29 Den hänskjutande domstolen anser att det klart framgår av ordalydelsen och av tolkningen i punkt 4.2.1.1 i den praktiska handledningen för tillämpning av förordning nr 2201/2003, vilken har offentliggjorts av Europeiska kommissionen, att bestämmelsen i artikel 10 i förordningen endast avser behörighetskonflikter mellan medlemsstaterna och inte behörighetskonflikter mellan en medlemsstat och ett tredjeland. Domstolen har redan bekräftat denna tolkning i punkt 33 i domen av den 17 oktober 2018, UD (C-393/18 PPU, EU:C:2018:835), i enlighet med generaladvokaten Saugmandsgaard Øes förslag till avgörande av den 20 september 2018 i samma mål (C-393/18 PPU, EU:C:2018:749). En del av nationell rättspraxis tillerkänner emellertid denna bestämmelse en vidare geografisk räckvidd.
- 30 Mot denna bakgrund beslutade High Court of Justice (England and Wales), Family Division (Överdomstolen (England och Wales), avdelningen för familjemål, Förenade kungariket), att vilandeförklara målet och ställa följande tolkningsfråga till domstolen:

”Ska artikel 10 i [förordning nr 2201/2003] tolkas så, att en medlemsstat, utan tidsbegränsning, behåller sin behörighet när ett barn olovligen har förts bort till (eller kvarhållits i) ett tredjeland där barnet, efter detta bortförande (eller kvarhållande), till slut får sin hemvist?”

Begäran att målet ska handläggas som ett brådskande mål om förhandsavgörande

- 31 Den hänskjutande domstolen har ansökt om att begäran om förhandsavgörande ska handläggas enligt det förfarande för brådskande mål om förhandsavgörande som föreskrivs i artikel 107.1 i domstolens rättegångsregler.
- 32 Det är härvidlag utrett dels att begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av förordning nr 2201/2003 som har antagits med stöd av bland annat artikel 61 c EG, nu artikel 67 FEUF, vilken återfinns i avdelning V i den tredje delen av EUF-fördraget avseende ett område med frihet, säkerhet och rättvisa, vilket innebär att begäran om förhandsavgörande omfattas av tillämpningsområdet för förfarandet för brådskande mål om förhandsavgörande enligt artikel 107 i rättegångsreglerna, dels att svaret på tolkningsfrågan är avgörande för hur målet i den nationella domstolen ska avgöras, eftersom den nationella domstolens behörighet är avhängig av svaret på denna fråga.
- 33 Vad gäller kravet på skyndsamhet menar den hänskjutande domstolen att eftersom barnet sedan oktober 2018 bor i Indien, med undantag för en kort vistelse i Förenade kungariket, så finns det en risk för att en förlängning av denna situation allvarligt, eller till och med irreversibelt, skulle skada relationen mellan barnet och dess far, eller till och med mellan barnet och båda dess föräldrar. Denna situation kan orsaka en irreparabel skada på barnets emotionella och psykologiska utveckling i allmänhet, särskilt med hänsyn till att barnet befinner sig i en känslig ålder utvecklingsmässigt.
- 34 Eftersom barnets familjemässiga och sociala integration redan är långt gången i det tredjeland där hon, enligt den hänskjutande domstolen, har sin nuvarande hemvist, kan en förlängning av denna situation dessutom ytterligare äventyra barnets integration i sin familjemässiga och sociala miljö om barnet eventuellt återvänder till Förenade kungariket.

- 35 Mot denna bakgrund beslutade domstolens femte avdelning, den 2 december 2020, på förslag av referenten och efter att hört generaladvokaten, att bifalla den hänskjutande domstolens ansökan om att begäran om förhandsavgörande ska handläggas enligt förfarandet för brådskande mål.

Prövning av tolkningsfrågan

- 36 Den hänskjutande domstolen har ställt sin fråga för att få klarhet i huruvida artikel 10 i förordning nr 2201/2003 ska tolkas så, att om det konstateras att ett barn, den dag då talan om föräldraansvar väcks, har fått sin hemvist i ett tredjeland, efter att ha bortförts till den staten, så behåller domstolarna i den medlemsstat där barnet hade hemvist omedelbart före bortförandet sin behörighet utan begränsning i tiden.
- 37 Enligt fast rättspraxis ska vid tolkningen av en unionsbestämmelse inte bara lydelsen beaktas, utan också sammanhanget och de mål som eftersträvas med de föreskrifter som bestämmelsen ingår i (dom av den 6 oktober 2020, Jobcenter Krefeld C-181/19, EU:C:2020:794, punkt 61 och där angiven rättspraxis). Bakgrunden till en unionsbestämmelse kan även ge relevanta upplysningar om tolkningen av densamma (dom av den 20 december 2017, Acacia och D'Amato, C-397/16 och C-435/16, EU:C:2017:992, punkt 31 och där angiven rättspraxis).
- 38 Vad för det första gäller lydelsen av artikel 10 i förordning nr 2201/2003, konstaterar domstolen att det i denna artikel, vad gäller behörigheten vid bortförande av barn, föreskrivs att domstolarna i den medlemsstat där barnet hade hemvist omedelbart före det olovliga bortförandet eller kvarhållandet behåller sin behörighet, men att behörigheten överförs till domstolarna i en annan medlemsstat så snart barnet har fått hemvist i sistnämnda medlemsstat, om ett av de alternativa villkor som anges i artikel 10 i förordningen dessutom är uppfyllt.
- 39 Det framgår således av ordalydelsen i artikel 10 i förordning nr 2201/2003 att de kriterier som anges i denna bestämmelse vad gäller behörighet vid bortförande av barn avser en situation som är begränsad till medlemsstaternas territorium. Behörigheten tilldelas nämligen i princip domstolarna i den medlemsstat där barnet hade hemvist innan det olovligt bortfördes till eller kvarhölls i en annan medlemsstat, med förbehåll för att denna behörighet, om vissa särskilda villkor är uppfyllda, kan överföras till domstolarna i den medlemsstat där barnet har fått sin nya hemvist till följd av det olovliga bortförandet eller kvarhållandet.
- 40 Den omständigheten att nämnda artikel använder uttrycket ”medlemsstat” och inte orden ”stat” eller ”tredjeland”, och den omständigheten att det enligt denna artikel är avgörande för behörigheten huruvida barnet har sin nuvarande eller tidigare hemvist ”i en medlemsstat”, utan att ta upp möjligheten att barnet fått sin hemvist i ett tredjeland, innebär även att denna artikel endast reglerar behörigheten vid bortförande av barn mellan medlemsstaterna.
- 41 Det ska tilläggas att domstolen i ett förfarande avseende tolkningen av artikel 8 i förordning nr 2201/2003 redan har slagit fast att ordalydelsen i artikel 10 i denna förordning med nödvändighet innebär att tillämpningen av denna artikel är beroende av en potentiell behörighetskonflikt mellan domstolar i flera medlemsstater (dom av den 17 oktober 2018, UD, C-393/18 PPU, EU:C:2018:835, punkt 33).
- 42 Det ska dessutom påpekas, såsom kommissionen gjorde vid förhandlingen, att artikel 10 i förordning nr 2201/2003 består av en enda mening, varför det redan framgår av dess struktur att den utgör en odelbar helhet. Denna bestämmelse kan således inte tolkas så, att den består av två skilda delar, varav den ena på ett självständigt sätt skulle kunna motivera att behörigheten för domstolarna i en medlemsstat som huvudregel upprätthålls utan begränsning i tiden vid ett bortförande av ett barn till ett tredjeland.

- 43 Vad för det andra gäller det sammanhang i vilket artikel 10 i förordning nr 2201/2003 ingår, konstaterar domstolen att denna bestämmelse utgör en särskild behörighetsregel i förhållande till huvudregeln i artikel 8.1 i förordningen, enligt vilken domstolarna i den medlemsstat där barnet har hemvist i princip är behöriga i mål om föräldraansvar.
- 44 I artikel 8.2 i denna förordning föreskrivs nämligen att punkt 1 i denna artikel ska tillämpas med förbehåll för artiklarna 9, 10 och 12.
- 45 Det ska i detta hänseende för det första understrykas att den särskilda behörighetsregeln i artikel 10 i förordning nr 2201/2003 neutraliserar den verkan som tillämpningen av den allmänna behörighetsregeln i artikel 8.1 i denna förordning skulle få vid bortförande av barn, det vill säga att behörigheten överförs till den medlemsstat där barnet fått sin nya hemvist till följd av bortförandet. Denna överföring av behörighet riskerar att ge den som gjort sig skyldig till den otillåtna handlingen en processuell fördel. I artikel 10 i denna förordning föreskrivs därför, såsom påpekats i punkt 39 ovan, att domstolarna i den medlemsstat där barnet hade sin hemvist före det olovliga bortförandet eller kvarhållandet likväl ska behålla sin behörighet, om inte vissa villkor är uppfyllda.
- 46 När ett barn har fått hemvist utanför Europeiska unionen, efter att olovligen ha bortförts till eller kvarhållits i ett tredjeland, är artikel 8.1 i denna förordning inte tillämplig om barnet saknar hemvist i en medlemsstat. Denna bestämmelse avser nämligen inte en sådan situation. Härav följer att den regel som fastställs i artikel 10 i förordningen och som gör det möjligt att bortse från den behörighet som domstolarna i den nya hemviststaten skulle kunna göra anspråk på med stöd av huvudregeln, under dessa omständigheter förlorar sitt existensberättigande och således inte heller kan tillämpas. Nämda artikel 10 motiverar således inte att behörigheten för domstolarna i den medlemsstat där barnet hade hemvist före det olovliga bortförandet eller kvarhållandet bibehåller sin behörighet utan tidsbegränsning, när barnet har bortförts till ett tredjeland.
- 47 För det andra ska det erinras om att en särskild behörighetsregel ska tolkas restriktivt och således inte får ge upphov till en tolkning som går utöver de fall som uttryckligen anges i den berörda förordningen (se, för ett liknande resonemang, dom av den 3 oktober 2013, *Pinckney*, C-170/12, EU:C:2013:635, punkt 25, dom av den 16 januari 2014, *Kainz*, C-45/13, EU:C:2014:7, punkt 22 och där angiven rättspraxis, och dom av den 25 januari 2018, *Schrems*, C-498/16, EU:C:2018:37, punkt 27).
- 48 Följaktligen får en sådan regel inte tolkas med beaktande av endast en del av dess lydelse i syfte att tillämpa denna del självständigt. Så skulle emellertid bli fallet om artikel 10 i förordning nr 2201/2003 tolkades enbart på grundval av en del av den första delen av denna artikel, i syfte att därav dra slutsatsen att när ett barn har bortförts till ett tredjeland så behåller domstolarna i den medlemsstat där det tidigare hade hemvist sin behörighet, som huvudregel och utan begränsning i tiden, eftersom det andra villkoret i samma artikel, som avser förvärv av hemvist i en annan medlemsstat, inte kan uppfyllas.
- 49 För det tredje skulle en sådan tolkning innebära att ett fall som unionslagstiftaren inte har avsett att låta omfattas av tillämpningsområdet för nämnda artikel 10, nämligen bortförande av ett barn till ett tredjeland, ändå skulle omfattas av detta tillämpningsområde.
- 50 Det framgår härvidlag av bakgrunden till förordning nr 2201/2003 att unionslagstiftaren ville införa en strikt lagstiftning i fråga om bortförande av barn inom unionen, men inte avsåg att låta dessa bestämmelser omfatta bortföranden av barn till ett tredjeland, eftersom sådana bortföranden är tänkta att omfattas av bland annat internationella konventioner såsom 1980 års Haagkonvention, som redan var i kraft i samtliga medlemsstater vid tidpunkten för förslaget till rådets förordning om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar samt om upphävande av förordning (EG) nr 1347/2000 och om ändring av förordning (EG) nr 44/2001 vad avser mål om underhållsskyldighet, framlagt av kommissionen den 3 maj 2002

(KOM(2002) 222 slutlig) (EGT C 203 E, 2002, s. 155) (nedan kallat förslaget till förordning), som låg till grund för förordning nr 2201/2003, och 1996 års Haagkonvention, vilken många medlemsstater ännu inte hade haft tillfälle att ansluta sig till vid denna tidpunkt.

- 51 Detta konstaterande framgår tydligt av motiveringen till detta förslag till förordning, där det anges att ”kommissionen [lade] fram ett förslag till rådets beslut om att bemyndiga medlemsstaterna att underteckna 1996 års Haagkonvention. Syftet är att reglera fall med internationell anknytning” (KOM(2002) 222 slutlig/2, s. 3).
- 52 Unionslagstiftarens avsikt att säkerställa samexistensen mellan unionslagstiftningen i fråga om bortförande av barn och den ordning som fastställs i internationella konventioner upprepas i motiveringen till betänkandet från Europaparlamentets utskott för medborgerliga fri- och rättigheter, rättvisa och inrikesfrågor av den 7 november 2002 om förslaget till förordning (slutlig A5–0385/2002, s. 19), i vilken det anges att nämnda förslag, genom att föreskriva tydliga och enhetliga regler för fall av bortförande av barn inom unionen, utgör ”ett verkkningsfullt instrument i arbetet för att uppnå ett mer integrerat system inom EU och ett komplement till 1980 och 1996 års Haagkonventioner på det internationella planet”.
- 53 En sådan tolkning av artikel 10 i förordning nr 2201/2003, enligt vilken den medlemsstat där barnet tidigare hade hemvist bibehåller sin behörighet utan tidsbegränsning när barnet har bortförts till ett tredjeland, innebär att artikel 7.1 och artikel 52.3 i 1996 års Haagkonvention förlorar sin verkan när barnet har fått hemvist i ett tredjeland som är part i denna konvention till följd av att barnet bortförts.
- 54 I artikel 7.1 i 1996 års Haagkonvention föreskrivs nämligen, i likhet med artikel 10 i förordning nr 2201/2003, att behörigheten överförs till domstolarna i den stat där barnet har sin nya hemvist, om vissa villkor är uppfyllda. Dessa omständigheter är bland annat knutna till den tid som förflutit i kombination med den berörda vårdnadshavarens samtycke eller passivitet, som lett till att barnet integrerats i sin nya miljö.
- 55 Denna möjlighet till överföring av behörighet skulle emellertid definitivt vara utesluten om domstolarna i en medlemsstat enligt nämnda artikel 10 utan begränsning i tiden skulle behålla sin behörighet. Detta skulle även strida mot artikel 52.3 i 1996 års Haagkonvention, som förbjuder att bestämmelser som avtalats mellan flera fördragsslutande stater om frågor som regleras av denna konvention – såsom de bestämmelser som föreskrivs i förordning nr 2201/2003 – påverkar tillämpningen av bestämmelserna i nämnda konvention i förhållandet mellan dessa stater och andra fördragsslutande stater. I den mån behörigheten i mål om föräldraansvar inte kan överföras till dessa domstolar i konventionsstaterna påverkas dessa förhållanden med nödvändighet.
- 56 Detta innebär att medlemsstaterna, som alla har ratificerat eller anslutit sig till 1996 års Haagkonvention, enligt unionsrätten blir tvungna att agera på ett sätt som strider mot deras internationella förpliktelser.
- 57 Av det ovan anförda följer att den specifika lagstiftning som unionslagstiftaren har velat införa genom att anta förordning nr 2201/2003 avser bortförande av barn från en medlemsstat till en annan. Härav följer att behörighetsregeln i artikel 10 i förordning nr 2201/2003 inte kan tolkas så, att den är tillämplig på ett bortförande av ett barn till ett tredjeland.
- 58 För det tredje kan det konstateras att en tolkning av artikel 10 i förordning nr 2201/2003 som leder till att behörigheten bibehålls utan begränsning i tiden inte skulle vara förenlig med ett av de grundläggande mål som eftersträvas med denna förordning, nämligen att ta hänsyn till barnets bästa, genom att i detta syfte ge företräde åt kriteriet om närhet (se, för ett liknande resonemang, dom av den 15 februari 2017, W och V, C-499/15, EU:C:2017:118, punkt 51 och där angiven rättspraxis, och dom av den 17 oktober 2018, UD, C-393/18 PPU, EU:C:2018:835, punkt 48).

- 59 Det framgår nämligen av skälen till förslaget till förordning (KOM(2002) 222 slutlig/2, s. 12) att unionslagstiftaren, vad gäller just behörighetsfördelning i fall då ett barn bortförts, ville upprätta en balans mellan å ena sidan nödvändigheten att hindra att den som bortfört barnet får en fördel genom sin olovliga gärning (se, för ett liknande resonemang, dom av den 1 juli 2010, Povse, C-211/10 PPU, EU:C:2010:400, punkt 43) och å andra sidan möjligheten att låta den domstol som är närmast barnet få pröva talan om föräldraansvar.
- 60 Ett ovillkorligt bibehållande, utan begränsning i tiden, av behörigheten för domstolarna i ursprungsmedlemsstaten, trots att den person, den institution eller det organ av annat slag som har vårdnad om barnet under mellantiden kan tänkas ha samtyckt till bortförandet till tredjelandet, och som inte är förenat med något villkor som gör det möjligt att ta hänsyn till de särskilda omständigheter som kännetecknar barnets situation, eller att säkerställa barnets bästa, skulle hindra att den domstol som anses vara bäst lämpad att bedöma vilka åtgärder som bör vidtas med hänsyn till barnets bästa prövar en ansökan om sådana åtgärder. Ett sådant resultat skulle strida mot syftet med förordning nr 2201/2003, vilket, såsom framgår av skäl 33 i förordningen, ska läsas mot bakgrund av artikel 24 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna.
- 61 En sådan tolkning av artikel 10 i förordning nr 2201/2003, som skulle leda till att behörigheten bibehålls utan begränsning i tiden, skulle även strida mot logiken i den mekanism för omedelbart återlämnande eller omedelbart kvarhållande som fastställs i 1980 års Haagkonvention. Om det i enlighet med artikel 16 i denna konvention fastställs att nämnda konventions villkor för att barnet ska återlämnas inte är uppfyllda, eller om en skälig tid har förflutit utan att någon begäran har gjorts med tillämpning av denna konvention, så ska myndigheterna i den stat dit barnet har bortförts eller kvarhållits anses vara myndigheterna i barnets hemviststat, och dessa ska, i egenskap av de domstolar som geografiskt ligger närmast barnet, kunna utöva sin behörighet i fråga om föräldraansvar. Denna konvention förblir tillämplig bland annat i förbindelserna mellan medlemsstaterna och de andra fördragsslutande parterna i denna konvention, i enlighet med artikel 60 e i denna förordning.
- 62 Av det ovan anförda följer att en tolkning av artikel 10 i nämnda förordning som leder till att ursprungsmedlemsstatens behörighet bibehålls utan begränsning i tiden vid ett bortförande av ett barn till ett tredjeland varken kan motiveras av artikelns ordalydelse eller det sammanhang i vilket denna artikel ingår, eller av förordningens förarbeten eller syften. En sådan tolkning skulle även frånta bestämmelserna i 1996 års Haagkonvention dess verkan i fall då ett barn bortförs till ett tredjeland som är part i denna konvention och därmed strida mot logiken i 1980 års Haagkonvention.
- 63 Av detta följer att om ett barn har bortförts till ett tredjeland, där barnet till följd av bortförandet har fått sin hemvist, och den domstol i en medlemsstat vid vilken en talan om föräldraansvar har väckts konstaterar att den, i avsaknad av en överenskommelse mellan parterna i förfarandet om domstols behörighet, inte kan grunda sin behörighet på artikel 12 i förordning nr 2201/2003, såsom är fallet i det nationella målet, så ska domstolen i den berörda medlemsstaten förklara sig behörig på grundval av de bilaterala eller multilaterala internationella konventioner som eventuellt är tillämpliga, eller, i avsaknad av en sådan internationell konvention, i enlighet med artikel 14 i förordningen.
- 64 Mot bakgrund av det ovan anförda ska tolkningsfrågan besvaras enligt följande. Artikel 10 i förordning nr 2201/2003 ska tolkas så, att den inte är tillämplig när det konstateras att ett barn, den dag då talan om föräldraansvar väcks, har fått sin hemvist i ett tredjeland, efter att ha bortförts till den staten. I ett sådant fall ska behörigheten för den domstol vid vilken talan väckts fastställas i enlighet med tillämpliga internationella konventioner eller, i avsaknad av en sådan internationell konvention, i enlighet med artikel 14 i förordningen.

Rättegångskostnader

- 65 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i det nationella målet utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den hänskjutande domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (femte avdelningen) följande:

Artikel 10 i rådets förordning (EG) nr 2201/2003 av den 27 november 2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar samt om upphävande av förordning (EG) nr 1347/2000, i dess lydelse enligt rådets förordning (EG) nr 2116/2004 av den 2 december 2004, ska tolkas så, att den inte är tillämplig när det konstateras att ett barn, den dag då talan om föräldraansvar väcks, har fått sin hemvist i ett tredjeland, efter att ha bortförts till den staten. I ett sådant fall ska behörigheten för den domstol vid vilken talan väckts fastställas i enlighet med tillämpliga internationella konventioner eller, i avsaknad av en sådan internationell konvention, i enlighet med artikel 14 i förordningen.

Underskrifter